

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 5 päivänä toukokuuta 2011

394/2011

Laki

riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa

Annettu Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2011

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovelamisala

Tätä lakia sovelletaan riita-asioiden ja riitaisten hakemusasioiden sovitteluun yleisessä tuomioistuimessa (*tuomioistuinsovittelu*).

Laissa säädetään lisäksi tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi.

Lain säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tai tämän lain 2 luvun menettelyyn rinnastuvassa tuomioistuinsovittelussa tehtyyn sovintoon. Lain säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta Tanskassa tehtyyn sovintoon tai sovintoon, joka ei koske tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/52/EY määritellyä rajat ylittävää riitaa.

HE 284/2010
LaVM 32/2010
EV 294/2010

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY (32008L0052); EUVL L 136, 24.5.2008, s.3

2 §

Suhde muihin säännöksiin

Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä sovittelusta tai sovitteluun liittyvästä seikasta, noudatetaan niitä tämän lain sijasta.

2 luku

Tuomioistuinsovittelu

3 §

Tuomioistuinsovittelun tavoite ja edellytykset

Tuomioistuinsovittelulla pyritään asian soinnolliseen ratkaisuun.

Tuomioistuinsovittelun edellytyksenä on, että asia soveltuu soviteltavaksi ja sovittelu on tarkoituksenmukaista osapuolten vaatimuksiin nähden.

4 §

Tuomioistuinsovittelun aloittaminen

Asia, joka ei ole tuomioistuimessa oikeu-

denkäyntiasiana käsiteltävänä, voidaan ottaa soviteltavaksi riidan osapuolen tai osapuolten hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siinä on selostettava, mitä riita koskee ja miten osapuolten näkemykset eroavat toisistaan. Lisäksi tulee ilmoittaa perusteet, joilla asia soveltuisi soviteltavaksi. Hakemuksessa on ilmoitettava osapuolet ja heidän yhteystietonsa noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään haastehakemuksesta. Hakemuksessa voidaan myös pyytää tuomioistuimen tietyn tuomarin määräämistä sovittelijaksi.

Asia, joka on tuomioistuimessa oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä, voidaan osoittaa soviteltavaksi asianosaisen tai asianosaisten pyynnöstä. Pyyntö on vapaamuotoinen, ja se on tehtävä ennen kuin asian valmistelu on todettu päättyneeksi.

Sovittelun aloittaminen edellyttää kaikkien osapuolten suostumusta. Sovittelua koskeva pyyntö tai sellainen hakemus, jota eivät ole tehneet osapuolet yhdessä, on soveltuvalta tavalla annettava tiedoksi muille osapuolille ja heille on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi pyynnön tai hakemuksen johdosta. Kuuleminen voi tapahtua suullisesti tai kirjallisesti.

Tuomioistuin päättää sovittelun aloittamisesta.

5 §

Sovittelija ja sovittelijan avustaja

Asiaa sovittelemaan määrätään sovittelija. Sovittelijana toimii asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomari.

Sovittelun kohteena olevassa asiassa tarvittavan asiantuntemuksen turvaamiseksi tai sovittelun edistämiseksi muuten sovittelija voi osapuolten suostumuksella käyttää avustajaa. Sovittelija nimeää avustajan saatuaan valinnalle osapuolten hyväksymisen. Avustajan palkkion ja korvauksen hänen kuluistaan suorittavat osapuolet.

6 §

Tuomioistuinsovittelun toteutus

Sovittelu on toteutettava joutuisasti sekä

tasapuolisuutta ja puolueettomuutta noudattaen.

Sovittelijan tulee kuulla osapuolia ja neuvotella heidän kanssaan. Osapuolten suostumuksella voidaan kuulla muitakin henkilöitä ja esittää muuta selvitystä.

Sovittelija voi neuvotella osapuolen kanssa muiden osapuolten läsnä olematta, jos osapuolet tähän suostuvat.

Menettelyn muusta järjestämisestä sovittelija päättää osapuolten kanssa neuvoteltuaan.

7 §

Sovinnon aikaansaaminen

Sovittelijan tulee auttaa osapuolia heidän pyrkimyksessään päästä yhteisymmärrykseen ja sovinnolliseen ratkaisuun.

Osapuolten pyynnöstä tai suostumuksella sovittelija voi tehdä ehdotuksen asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi. Ehdotus voidaan perustaa siihen, minkä sovittelija osapuolten sovittelussa esiin tuomien seikkojen perusteella harkitsee tarkoituksenmukaiseksi.

8 §

Sovinnon vahvistaminen

Tuomioistuinsovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamiseen ja sovintoon sovelletaan vastaavasti, mitä laissa säädetään sovinnosta oikeudenkäynnissä. Sovittelussa vahvistettava sovinto voi kuitenkin koskea myös muuta kuin osapuolten alkuperäisiä vaatimuksia.

9 §

Tuomioistuinsovittelun päättyminen

Tuomioistuinsovittelu päättyy, kun:

1) asiassa vahvistetaan sovinto tai osapuolet ilmoittavat sovittelijalle muuten sopineensa asian;

2) osapuoli ilmoittaa sovittelijalle, että ei halua asiaa enää soviteltavan; tai

3) sovittelija päättää osapuolia kuultuaan, että sovittelun jatkaminen ei ole enää perusteltua.

Sovittelun päättymisestä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti sovittelijan on ilmoitettava osapuolille.

Sovittelun päättyessä tuomioistuimessa myös oikeudenkäyntiasiana käsiteltävänä olevassa asiassa 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaisesti asian käsittelyä jatketaan riita-Asian käsittelystä säädettyssä järjestyksessä.

10 §

Lapsen asemaa ja oikeutta koskevat asiat

Lapsen asemaa ja oikeutta koskevista asioista voidaan tuomioistuimessa sovittaa niitä, jotka koskevat lapsen elatusta tai lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta. Tuomioistuinsovittelemalla on toteutettava siten, että lapsen etu turvataan. Harkitessaan, voidaanko sovinto vahvistaa, tuomioistuimen on otettava huomioon lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) sekä lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) säännökset.

Sovinto, joka vahvistetaan 1 momentin mukaisesti sovitellussa asiassa, rinnastetaan tuomioistuimen päätökseen tai tuomioon näissä asioissa.

11 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Asiaa sovitteluun toimivaltainen on se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään asian oikeudenkäynnissä.

Tuomioistuin on päätösvaltainen tuomioistuinsovittelemalla aloittamista ja sovittelemalla koskevassa asiassa siinä kokoonpanossa, jossa tuomioistuin päättää asian valmisteluun liittyvistä toimista.

12 §

Tuomioistuinsovittelemalla julkisuus

Sovittelun, siinä käsiteltävien asiakirjojen ja sovinnon julkisuuteen sovelletaan soveltuvien osin, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa (370/2007) säädetään. Yleisö ei kuitenkaan saa olla läsnä tämän lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tilaisuudessa, jossa sovittelija neuvottelee vain toisen osapuolen kanssa. Lisäksi osapuolten pyynnöstä sovittelemalla voidaan toimittaa yleisön läsnä olematta, jos luottamus sovittelemalla asianmukaisuuteen tai muu

painava syy ei edellytä asian julkista käsittelemällä.

13 §

Salassapitovelvollisuus

Sovittelija tai sovittelijan avustaja ei saa ilmaista mitä hän tehtävässään on saanut tietää sovittelemalla asiasta, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen tai laissa muuta säädetä.

14 §

Sovittelijan esteellisyys

Sovittelijan ja hänen avustajansa esteellisyys sovelletaan, mitä tuomarin esteellisyydestä säädetään.

Sovittelija ei saa käsitellä tuomarina oikeudenkäynnissä asiaa, jossa hän on toiminut sovittelijana.

15 §

Osapuolten edustaminen

Osapuolten edustamiseen tuomioistuinsovittelemalla sovelletaan, mitä laissa säädetään asianosaisen puhevallan käyttämisestä oikeudenkäynnissä.

Osapuolen oikeuteen käyttää tuomioistuinsovittelemalla avustajaa ja asiamiestä sekä avustajan ja asiamiehen kelpoisuuteen sovelletaan, mitä laissa säädetään oikeudenkäyntiavustajasta ja -asiamiehestä riita-asiassa. Sovittelun edistämiseksi sovittelija voi osapuolen esittämästä perustellusta syystä kuitenkin hyväksyä tämän avustajaksi tai asiamieheksi muunkin kuin oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä tarkoitettun tutkinnon suorittaneen henkilön, joka ei ole konkurssissa ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

16 §

Vetoamiskielto

Osapuoli ei saa sovittelemalla olleen asian myöhemmässä tuomioistuinsovittelemalla ilman vastapuolen suostumusta vedota siihen,

mitä tämä on sovintoon pääsemiseksi tuomioistuinsovittelussa esittänyt.

17 §

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, jolla tuomioistuinsovittelu aloitetaan, tuomioistuinsovittelua koskeva pyyntö hylätään tai tuomioistuinsovittelu todetaan päättyneeksi, ei saa hakea muutosta.

3 luku

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

18 §

Tuomioistuimen ulkopuolinen sovittelu

Tässä laissa tuomioistuimen ulkopuolisella sovittelulla tarkoitetaan sopimuksen, sääntöjen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella toimitettua jäseneltyä menettelyä, jossa riita-asian osapuolet pyrkivät itse vapaaehtoisesti ratkaisemaan riitansa sovinnollisesti sovittelijan avustuksella.

Lain säännöksiä ei sovelleta menettelyyn, jonka tarkoituksena on, että sovittelija tekee asiantuntijana päätöksiä tai ratkaisusuosituksia riippumatta siitä, ovatko sanotut päätökset tai suositukset osapuolia sitovia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetaan:

1) *riita-asialla* sellaista siviili- tai kauppa-oikeudellista asiaa, jossa sovinto on sallittu;

2) *sovittelijalla* sovitteluun koulutettua henkilöä, joka hoitaa sovittelutehtäviä joko yksityisesti tai sovittelupalveluja tarjoavan organisaation palveluksessa;

3) *sovinnolla* tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyä kirjallista sopimusta, jonka riita-asian osapuolet ovat allekirjoittaneet ja jonka sovittelija on allekirjoituksellaan vahvistanut.

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehtyä sopimusta lapsen huoltoa, tapamisoikeutta tai elatusta koskevassa asiassa ei voida vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi tässä luvussa säädettyssä menettelyssä.

19 §

Sovinnon sisältö

Sovinnosta, jota haetaan vahvistettavaksi täytäntöönpanokelpoiseksi, on käytävä ilmi:

- 1) sovinnon osapuolet;
- 2) sovinnon kohteena oleva asia;
- 3) sovinnon sisältö;
- 4) sovittelija.

20 §

Sovinnon vahvistaminen täytäntöönpanokelpoiseksi

Käräjäoikeus voi vahvistaa tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon tai sen osan täytäntöönpanokelpoiseksi. Asia pannaan vireille käräjäoikeuden kansliaan toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Hakemuksen voivat tehdä sovinnon osapuolet yhdessä taikka yksi tai useampi osapuoli muiden osapuolten nimenomaisella suostumuksella.

Hakemuksessa on ilmoitettava hakijan pyyntö sovinnon vahvistamiseksi sekä millä perusteella tuomioistuin on toimivaltainen, jos toimivalta ei muutoin ilmene hakemuksesta tai siihen liitetyistä asiakirjoista. Hakemuksessa on lisäksi soveltuvin osin ilmoitettava oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

Hakemukseen on liitettävä:

- 1) sovintosopimus;
- 2) tarvittaessa oikeaksi todistettu käännös sovintosopimuksesta suomeksi tai ruotsiksi, jollei tuomioistuin myönnä tästä poikkeusta;
- 3) tarvittaessa muiden sovinnon osapuolten kirjallinen suostumus sovinnon vahvistamiseen;
- 4) jäljennös sovittelua koskevasta kirjallisesta sopimuksesta tai muu vastaava selvitys, josta ilmenee sovittelumenettelyn olleen 18 §:n 1 momentin mukainen.

21 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tässä luvussa tarkoitettu sovinto voidaan vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä sovinnon

osapuolella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Jos kenelläkään osapuolella ei ole kotipaikkaa tai vakituista asuinpaikkaa Suomessa, toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin käräjäoikeus.

22 §

Asiakirjajulkisuus

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevassa menettelyssä annettavien asiakirjojen ja sovintosopimuksen julkisuuteen sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa säädetään.

23 §

Este sovinnon vahvistamiselle

Sovintoa ei saa vahvistaa täytäntöönpanokelpoiseksi, jos se on lain vastainen tai selvästi kohtuuton taikka jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Sovintoa ei myöskään saa vahvistaa, ellei sitä voida panna täytäntöön siten kuin ulosottokaareissa (705/2007) säädetään.

24 §

Muutoksenhaku

Tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tuomioon säädetään.

25 §

Tuomioistuinsovittelu muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa

Säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan soveltuvin osin myös toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tämän lain 2 luvun menettelyyn rinnastuvassa tuomioistuinsovittelussa tehtyyn sovintoon.

26 §

Asian käsittely

Sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista koskevan asian käsittelyyn sovelletaan muutoin mitä hakemusasioiden käsittelystä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään.

4 luku

Yhteiset säännökset

27 §

Sovittelun kustannukset

Osapuoli vastaa tuomioistuinsovittelusta hänelle aiheutuneista kustannuksista itse.

Osapuoli ei voi soviteltavana ollutta asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä vaatia vastapuolelta korvausta hänelle tuomioistuinsovittelusta tai tuomioistuimen ulkopuolisesta sovittelusta aiheutuneista kuluista.

28 §

Maksut

Asian sovittelimista tai sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamista tämän lain mukaisesti tarkoittavan hakemuksen tai pyynnön käsittelemisestä perittävistä maksuista säädetään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993).

29 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 21 päivänä toukokuuta 2011.

Tällä lailla kumotaan riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annettu laki (663/2005).

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleisiin tuomioistuinsovitteluihin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Säännöksiä tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vah-

vistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin sovintoihin.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2011

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*